

is tört. A személyzet egy jégmezőre menekült, melyen aztán a zajló jégtömegek és óriási jéghegyek között 200 napig tévelyget a tenger hullámain.

E jégmezőn házat építettek maguknak kőszéntéglákból s azt a hajóról megmentett tárgyakkal bebutorozták és élelemmel bőven ellátták. Eleinte jól folyt dolguk: míg nem a mentő jégdarab mindinkább töredezővén, házuk is elpusztult s a szerencsétlen utazók még a kegyetlen hidegek, hóviharak és más bajok által is gyötörtetve,

folytonosan halálos rettegésben éltek. Roppant sok nyomor és nélkülözés után végre szabadabb jégutczákba jutottak. Bucsut mondtak tehát máj. 7-én a szives jégdarabnak, mely őket akaratuk ellenéte 300 mértföldnyi uton meghurczolta, s a hajójuktól megmentett két csolnakra ülve nem csekély fáradsággal Gröndaland déli csucsához vergődtek. Ott egy dán gyarmathajó vette fel a kipróbált utazókat és szept. 1-én Kopenhágában partra tette.

A chavauxi emberevők.

Spring, belga tudós, egyike azoknak, kik föllebbentették a fátyolt, mely eddig az emberi nem történelemelőtti időszakait a tudomány elől elrejté. Az általa Namun megyében a chavauxi hegy egyik stalagmitekkel telt barlangjában tett fölfedezés, emberi s különféle állati csontalmazokat illetőleg, már 1842-ben történt; a mikor a tudomány vezérei megegyeztek, s egyhangulag kijelentették, hogy az emberi nem csak az utolsó földátalakulás után jött létre s megkövült maradványai sehol sem találhatók. Spring jelenleg ujra visszatér ama fölfedezésére, hogy egy érdekes körülményt jobban kiemeljen s kellő világba helyezzen.

A chavauxi barlangban talált csontalmaz nagyon tetemes. Az emberén kívül a következő állatoké található: szarvas, ökör, juh, dämvas, vaddisznó, róka vagy kutya s nyul. Azon kérdés merül most föl, hogyan jutottak e csontok oda? Sem víz sem más természetes erő, hanem egyedül az ember által és pedig oly czélból, mely iránt

nem kételkedhetünk. E csontok tűz által többé kevésbé mind szenvedtek; a talaj, melyen hevernek, kiégett; hamuval borított s széndarabok hevernek szerte szét. Még több, a velőt tartalmazó hosszú csontok, összetörvék, míg a laposak, melyekben tudvalevőleg nincs velő, egészek.

Ezen tények önmaguk beszélnek. Nagyon valószínű tehát, hogy a chavauxi barlang eléskamrája s étterme volt oly népfajnak, mely nem tartozott a növénynyel táplálkozók közé.

De azt mondók, az állati csontok mellett embercsontokat is találtak, és pedig az utóbbiak az előbbieneknél nagyobb mennyiségben. Oly nagy körtöredékben, minővel kövezni szoktak, öt emberi, köztük egy 8—9 éves gyermek állkapczáját találták. Még magukban a Stalagmitekben is voltak czomb-, szár-, és könyökcsontok, kéz- és láb, csontok, ujjak s bordák, áll- s koponyacsontok. Tény tehát, hogy a chavauxi barlanglakók emberevők voltak. Egyébiránt a Dániában, Fran-

czia,- Olaszországban újabb időben tett följevezések bizonyítják, hogy hajdan a kannibalizmus Európában általános volt. De ami mindenesetre különös; az oly nagy mennyiségben talált emberi csontok közül — melyek mind vizsgálat alá vétettek, nem volt öreg, asszony vagy tökéletesen kinőtt férfi csont; a csontok mind fiatal nők, gyermekek vagy hajadonok csontjai voltak.

Ebből az következik, hogy a chavauxiak nem szükségből, hanem ingyencséből voltak embervevők; ugyanis az emberhúst ők a nem s életkor bizonyos viszonyai között a legfinomabb eledelnek tartották. Ezen izlésnek, a chavauxi ingyenczek ezen lakomái után, melynek maradványai korunkig eljutottak, Európában még jóval későbbben is hódoltak; mert maga sz. Jeromos is értesít arról hogy Galliában oly néptörzsekre akadt, melyek nyájakkal bírván, emberhúst is ettek.

Surinamban a Batták, Borneon az Orang-Tedonguerék mai nap csak e czélrakülönösen hizlalt embereket esznek; egyébiránt az ilyenmű gondoskodást a chavauxi ingyenczekről is föltehetjük.

A chavauxiak egy, Europa jelenleg lakóitól különböző fajhoz tartoztak; a megmaradt czombcsonatok után ítélve, középtermetűek voltak. Magasságuk, mint a lappok s eskimóké

öt láb volt. Kis fejjel, hátrahajló homlokkal, összenyomott halántékkal, kiálló áll — s görbén elhelyezett fogakkal bírtak. Ezek voltak a chavauxiak legjellemzőbb vonásai, melyek inkább összhangzanak a szerecsenek s indianokéval, mint az Európában élt bármily más népfajéival.

Ily félek voltak Európa lakói s urai az áriak bevándorlásakor. De a bronz fegyverrel bíró celták, s a vassal fegyverzett germánok őket nem sokára kiszoríták. Akik ki nem irtattak, vagy meg nem igáztattak, hozzáférhetlen vidékekre menekültek; de föltehető, hogy az ily rejtett helyeken, minők pl. a Maas és Ourtevölgyei s az Ardennek barlangjai, a bevándorlottak letelepedése után is tengődhetnek egy darab ideig.

Innen magyarázható a „trous de sottaiss“ s „trous de nutons“ „törpék barlangjai“ nevek, mely névvel maig is nevez a népszokás néhány barlangot, melyben a monda szerint törpe, apró emberek laktak volna.

Spring szerint ezen kis, vad, s rut nép emlékéhez később babonás félelem kapcsolódott. A népmonda róluk vagy mint rablókról beszél, vagy mint szerencsétlenekre szánalommal emlékezik. A minden szenvedést és fájdalmat vigasztaló költészet őket lidérczek s tündérekévé változtatta: királyuk Alberich Oberon, neje May, Títania lön.
A. d. N.

K ü l ö n f é l é k .

* **A kakuk jó hírének megmentésére.** Dr. Baldamus, Silvaplanában Engadiban, a Juli-havasok Munterates nevű hegycsucsán hótól ment gyöpös helyen, megfigyelt egy nős-

ténykakukot, mely csőrével s lábaival gyors s aggodalmas mozdulatokat tett. De csakhamar megérkezett két más madár s megtámadta a kakukot, mely azonban nem engedett mindad-